

Fete Tematikus Bizottsági Ülés

9. ülés, 2025. május 19. (Arló)

3663 Arló, Ady Endre út 160. Faluház

Jegyzőkönyv

Lantos Szilárd, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat nevében köszöntötte a résztvevőket a Fete Tematikus Bizottság kilencedik ülésén, majd megnyitotta az ülést és megköszönte az ülés helyszínének a biztosítását a Fete program arlói megvalósító szervezetének, a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának, a Jezsuitáknak.

Lantos Szilárd ismertette a napirendet, melyet a jelenlévők egyhangúlag elfogadtak.

A kilencedik bizottsági ülés napirendje:

- 10:00 - 10:10** Köszöntő, a nap menetrendjének ismertetése (Lantos Szilárd)
- 10:10 - 10:30** Vámos Istvánné, Arló polgármesterének előadása
- 10:30 - 10:45** Naár Judit, az Magyar Máltai Szeretetszolgálat Modellprogramok, Észak-Magyarországi Régiós programvezetőjének áttekintése a régióról
- 10:45 – 11:15** Az előző ülés jegyzőkönyvének elfogadása, korábban írásban kiküldött anyagokkal kapcsolatos esetleges észrevételek, javaslatok
- 11:15 – 11:45** Összefoglaló a Fete program előrehaladásáról
- 11:45 - 12:15** A romaellenesség és a roma közösségek önszerveződése, érdekérvényesítési kompetenciái, lehetőségei – Rácz Béla
- 12:15 – 12:30** Az ülés hivatalos részének összegzése, következő ülés időpontjának meghatározása
- 12:30 – 12:45** Ebéd (Suvadás Vendéglő 3663 Arló, Suvadás u. 1.)
- 13:45 – 16:00** A Fete program Arlón – a helyi tevékenységek ismertetése a programvezetők vezetésével
(Velkey – Kozár Bea, Velkey Róbert, Velkey Balázs, Kiss Ferenc SJ, Sajgó Szabolcs SJ, Szent Ferenc Kisnővérei)

A Jelenlét Pont tevékenységeinek ismertetése (rövid előadás), helyszínbejárás, látogatás a Szent Ferenc Kisnővéreinek közösségi házában (Elfogadlak Alapítvány Befogad-lak háza, 3663 Arló, Ady Endre út 154.).

1. napirendi pont: Köszöntő, a nap menetrendjének ismertetése

Lantos Szilárd megnyitotta a Fete Tematikus Bizottság 9. ülését, majd ismertette a napirendet, melyet a jelenlévők egyhangúlag elfogadtak.

2. napirendi pont: Vámos Istvánné, Arló polgármesterének előadása

A polgármester asszony bemutatta a települést. A község a térség egyik legrégebbi települése, mely már a magyarság ideérkezése előtt is létezhetett. Elmondta, hogy Arló nevének eredete ma is vitatott. A tudományos álláspont szerint a község neve az "orilu" ó-szláv, sas szóból származik, mely feltehetően egy személy nevét jelentette és e névből alakulhatott ki a helynév. Az első letelepülők fakitermeléssel foglalkoztak, hiszen bővében volt a vidék az erdőnek. Ez a foglalkozási ág több száz évig fennállt. A Rimamurányi és Salgótarjáni Részvénytársaság megalakulása a 17. században nagy befolyást gyakorolt a régió etnikai összetételére, ebben az időben nagyarányú cigány és alföldi ember vándorolt a régióba és települtek le a környékbeli falvakba. A község a kedvelt, és keresett települések közé tartozott. Az ózdi székelyű gyár nagy felszívó erőt jelentett a képzetlen munkaerő számára, itt szinte mindenki el tudott helyezkedni, kevés volt a századfordulón és az azt követő években a szegény ember. A borsodnádasi üzem létrejötté még inkább biztosította a foglalkoztatási feltételeket, így lényegében az államosítás után is tisztességes megélhetést nyújtott mindenki számára a nehézipar. Néhány család kivételével mindenki az iparból élt, így hatalmas csapást jelentett a nehézipar összeomlása és teljes egészében megváltoztatta a község szociális képét.

Ezt követően a polgármester asszony bemutatta, milyen ma az élet Arlón. A település lakossága 3873 fő, mely fokozatosan csökken, a lakosság öregszik. Sokan elhagyják a települést, sok az üres ház. A legutóbbi népszámláláson 220 fő vallotta magát roma nemzetiségűnek. Arlón van egy 600 adagos konyha, ami a gyermekétkeztetést és szociális étkeztetést is szolgálja. Ezt az épületet most adták át és teljes kapacitással működik, jelenleg 600 gyermeket étkeztetnek. A Tengersizem óvoda 3 telephelyen működik jelenleg. A polgármester asszony nagy álma, hogy a településen átadhassák a tornatermet. Mindent előkészítettek, fölvásárolták a szükséges telkeket, közművesítettek, azonban egy híd hiányzik még. Hozzátette, hogy várják az állami segítséget a tornaterem megvalósításához.

Rácz Béla megkérdezte, hogy a tornaterem hiánya miatt, hogyan oldják meg a mindennapi testnevelést. Továbbá érdeklődött, hogy a romák, hogyan tudnak bekapcsolódni a helyi, közösségi életbe.

Vámos Istvánné Ilona, a polgármester elmondta, hogy a tanárok kiviszik a futballpályára a gyerekeket, illetve ha nagyon rossz az idő, a faluház előtt az utcán tornáznak, mert az le van betonozva, nem lesznek sárosak. Jóllehet valójában nincs megoldva a mindennapi testnevelés.

A második kérdés kapcsán kifejtette, hogy kiváló a kapcsolat a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, sőt az Arlói Önkormányzat Pénzügyi, Településfejlesztési és Ellenőrzési

Bizottságának elnöke Bari Gergely, aki a Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke is. A kezdeti nehézségek után, ma már ellenállást nem tapasztalnak. Évente egyszer minden civil szervezetnek

be kell mutatnia a munkáját. Ezen kívül van egy falu nap is, amit az elnök úr szervez, pályázni kell rá, de ebben segít az önkormányzat.

3. napirendi pont: Naár Judit, az Magyar Máltai Szeretetszolgálat Modellprogramok, Észak-Magyarországi Régiós programvezetőjének áttekintése a régióról

Naár Judit elmondta, hogy jelenleg 83 településből (a végső cél), 67 aktív. Tehát a Fete programba eddig 67 település kapcsolódott be, a cél a program végére 87 helység bekapcsolása. A települések 8 település-csoportba szerveződnek 10-11-es létszámmal, Borsod Ármegyében 13 partnerszervezet dolgozik jelenleg, Encs a logisztikai központ. Hálózatokban szeretnek gondolkodni, hogy mindenhova eljussanak az erőforrások. Kifejtette, hogy erős szakmaközi kapcsolatokra törekednek. Az emblemikus települések közé sorolta Arlót, Sajókazát, Csenyétét, Hernádszentandrást, Hernádvécsét, Bódvalenkét. A munkát 8 koordinátorral szervezik.

Káló Károly megkérdezte, hogy a nagy távolságok, illetve az erőforrás szűkösséget is figyelembevéve, hogyan tudják szakemberekkel lefedni a 67 település szakterületeit.

Naár Judit válaszában hangsúlyozta, hogy ez szakterülettől és a rendelkezésre álló kapacitástól is függ. Példaként hozta fel, hogy két kertészük van. Antal Márk az edelényi térséget látja el, míg a másik kertész Encs környékét. A szűkös erőforrás az oka, hogy fókuszpontokban gondolkodnak. A cél az, hogy mindig igény szerint oda tudják irányítani az erőforrást, ahol hiány van. A többi szakterületen szerencsésebb a létszám, de még mindig úgy néz ki, hogy 10-12 települést el kell érnie egy szakembernek. Ezek a szakemberek igyekeznek a tudásukat átadni a Jelenlét Pontos kollégáknak.

Husz Ildikó érdeklődött, hogy mennyire bővül a humán erőforrás létszám. Megkérdezte, hogy mielőtt idejött a Fete, volt-e mozgásfejlesztő a térségben, és ha volt, őt vette-e át a Málta vagy további mozgásfejlesztőt hozott a térségbe. Érdeklődött, hogyan jönnek létre plusz kapacitások. Megkérdezte, hogy új kapacitás jött-e létre, vagy pedig a meglévő kapacitás más szervezeti formában jelenik meg.

Naár Judit elmondása szerint eddig úgy volt, hogy kapacitásfüggvényében nem jutott a „végekre”, tehát ezekre a településekre szakember. Ők, a Fete programban próbálják a Jelenlét Pontra vinni a gyerekeket és oda hozni a kapacitást. Törekednek arra, hogy ne azoktól vegyék el a szakembereket, akikkel együtt működnek egyébként is.

Káló Károly a bérezésre irányította a figyelmet. Érdeklődött, hogy a bérezést tekintve, hogy látják, milyen bért tudnak adni a közszférához képest vagy más programokhoz képest.

Naár Judit leszögezte, hogy biztos nem a bérezés miatt jönnek hozzájuk. Véleménye szerint vannak olyan megrekedések pl. a szaktudásuk nem kamatozik, amelyek miatt őket választják.

Hajdú Krisztina Elmondta, hogy bérezést tekintve nem versenyképesek, alul maradnak, nem tudnak többet adni. Az elmúlt három évben egyszer tudtak 30-40 ezer Ft-os emelést tenni. Sok esetben az elkötelezettség az, ami hajtja a szakembereket.

Husz Ildikó ismételten rákérdezett a plusz erőforrásokra. Példaként hozta fel, hogy ha a pedagógiai szakszolgálatnál két ember foglalkozik ezzel, akkor a Fete program az ő többletkapacitásukat veszi-e igénybe.

Hajdú Krisztina válaszában elmondta, hogy Észak-Magyarországon öt plusz ember van jelenleg. Egyrészt halásszák őket, ahogy végeznek, illetve ők maguk is „átképzik” őket. Nincs leszűkítve a képzettség, mert mi nem fejlesztünk. Védőnőt nem cél áthozni. Kifejtette, hogy nemcsak az újszülötteket kísérik, hanem már a várandósokat is. A születést követő három hónapban minden családdal kapcsolatba kerülnek. Ennél fogva 4-5 hónaposan már látják, ha kell segítség és ez alapján összeáll az adott településen egy lista, hogy hány gyermeknek van szüksége fejlesztésre. Ahol komoly probléma van azokat még időben a szakellátáshoz juttatják korai fejlesztésre. A térségben 4-5 helyen van fejlesztés és ezekben az esetekben segítenek, hogy eljusson a gyerek a szakellátásra. A védőnő, a Jelenlét Pont munkatárs és a szakterület képviselői monitorozzák a településen az újszülötteket és időben lépnek, ha szükséges.

Lantos Szilárd ezt azzal egészítette ki, hogy ezt a tudást (megj.: ami a monitorozáshoz, fejlesztés támogatásához szükséges) próbálják átadni a Jelenlét Ponton dolgozóknak is.

Hajdú Krisztina megerősítette a fentieket és elmondta, hogy pontosan ez a lényeg. Próbálják a gyakorlatsort átadni a Jelenlét Pont munkatársainak, amit majd a baba-mama foglalkozásokon kamatoztatni tudnak.

Nagyistók Szilvia azt a kérdést tette fel, hogy ha nő a településszám, akkor hogyan tudnak a szakemberek terén bővülni.

Hajdú Krisztina elmondta, hogy még van valamennyi kapacitás, de utána kezdődik a játék az erőforrásokkal.

Velkey Balázs elmondta, hogy tapasztalatai alapján helyi szinten ez úgy működik, hogy a családmentorok segítik ezt a folyamatot. Logopédusra és pszichológusra nagy szükség van, ezt saját forrásból próbálják biztosítani. Jelenleg plusz munkában ugyanazok az ellátók, de mások az ellátottak. Erre a Fete forráson kívül próbálnak plusz forrást biztosítani. Nagyon jó lenne, ha saját embereket, helyi embereket tudnának képezni. Erre vannak próbálkozások. A cél az, hogy úgy tudják bővíteni a kapacitást, hogy ne mástól vegyék el.

Naár Judit erre reflektált: az óvodapedagógusoknál ez a fajta átképzés működik, logopédusnál és pszichológusnál nem.

Hajdú Krisztina az elmondottak kapcsán rávilágított, hogy a fejlesztés támogatásának logikai sorrendje a következő: mozgásfejlesztés, beszédindítás, pszichológiai, logopédiai segítségnyújtás.

Kálló Károly megosztotta, hogy miért fontos számára, hogy beszéljenek a szakterületekről, koordinátorokról stb. Elmesélte, hogy múlt héten volt egy bizottsági workshopon, ahol bemutattak más, Fete-hez hasonló programokat, ahol bruttó 1,1-1,4 millió Ft jut egy szakemberre. Felvetette, hogy kellene valami megoldást találni arra, hogy a programok között ne legyenek ilyen eltérések bérezés tekintetében.

Kullmann Ádám hozzátette, hogy a TEF most indítja a roma nemzetiségi pályázatokat, a felzárkózást segítő programokat például roma nőknek.

Naár Judit elmondta, hogy nagyon sokan szakképesítés nélkül csatlakoztak a Fete programhoz és most már elkezdték képzeni magukat. Kullmann Ádámhoz fordulva hozzátette, hogy nagyon hálásak lennének a képzésükre, felzárkózásukra irányuló programokkal kapcsolatos információért.

Lantos Szilárd hangsúlyozta, hogy elindult az együttműködés a programok között, de a Fete programban ők jóval alacsonyabb bérekkal dolgoznak.

Halasi István kifejtette, fontos, hogy ezek a programok el legyenek határolva, de ki is egészítsék egymást. A forráskoordináció jelentőségére hívta fel a figyelmet.

Naár Judit megerősítette a Halasi István által mondottakat. Ők is erre törekednek, hogy közös koncepció legyen, egymást kiegészítve.

Halasi István hozzátette, hogy a TOP Pluszba és a szociális célú városrehabilitációba is beletartozik a munkához jutás (szállítás) támogatása.

Naár Judit erre reagálva elmondta, hogy a munkahelyek, a munkaadók is támogatják ezt a folyamatot. Álláspontja szerint, azt elérni nagyon nehéz, hogy kimozduljanak az emberek. Nagyon nehezen mozdulnak ki az emberek, utána pedig nehezen tudják megtartani a munkát. Kiemelte, hogy ezen akadályok leküzdésén dolgoznak a munkaerőpiaci mentoraik.

Rácz Béla egy új témát emelt be a beszélgetésbe: a drog témakörét. Megkérdezte, hogy a kormányzat kezdeményezett-e drog tematikában közös együttműködést a Fete-vel, van-e kapcsolódási pont a hatósággal a térségben.

Lantos Szilárd megosztotta a résztvevőkkel, hogy a Gyerekesély Bizottságban ez külön téma volt. Kiemelte, hogy dr. Kovács Edit, társadalmi esélyekért felelős helyettes államtitkár vezetésével elindult a párbeszéd ez ügyben.

Naár Judit is megerősítette, hogy jelenleg is vannak együttműködések és példaként említette Vilmányt. Kiemelte, hogy ők, a Fete programban alapvetően a prevencióra tudják a hangsúlyt fektetni. A prevencióval jelenleg két ember foglalkozik (Edelényi és Encsi rész), ha elakadás van, akkor jön a hatóság. Nagyon erős szakmaközi együttműködés van.

Hajdú Krisztina a megváltozott rendőrségi aktivitás hatása kapcsán elmondta, hogy látszódnak az elmozdulások. Tapasztalatai szerint az alkoholra többen visszatértek, olyan mintázatok vannak, hogy nem mindenki megy a „dílerhez”, hanem 1-1 ember. Óvatosabbak, visszavonultak a dílerrek. De ezek a mozgások még folyamatban vannak, várjuk a fejleményeket.

Kadét Ernő visszatért az erőforrás hiány témakörére. Elmondta, hogy látszik egy „extenzitás” a programban, de nem biztos, hogy a kapacitás elég.

Naár Judit kitért rá, hogy ő meg szokta fordítani ezt a gondolatmenetet. Ő nagyon örül, hogy ott lehet a program, ahol szükség van rá.

Kadét Ernő megkérdezte, hogy nem gondolkodnak-e abban, hogy ők maguk teremtsék meg ezt a kapacitást például felsőoktatási intézményekkel való együttműködések által.

Lantos Szilárd összegezve elmondta, hogy nincs az az embertömeg, ami fel tud bukkan, ilyen mértékű hiány esetén. De törekednek rá, hogy akár a saját ellátottjai térjenek vissza majd, és segítsenek helyben. Ez az út van, mert az igény nagyon nagy, muszáj segíteni a folyamatot és tudatosan építkezni a kapacitás utánpótlása kapcsán.

Kadét Ernő pontosította hozzászólását. Elmondta, ő arra gondolt, hogy direkt módon lépjenek kapcsolatba például a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karral, ösztöndíj programot kellene nekik ajánlani és már a végzés előtt megjelenni.

Nun András a helyi csapattól kérdezte meg, ők hogyan képzelik el a program utáni időszakot, hiszen a Fete programnak is van egy eleje és egy vége. Érdeklődött, hogy ezzel foglalkoznak-e, adnak-e ötleteket a döntéshozóknak.

Naár Judit ezt a kérdést, illetve a rá adott választ nagyon nehéz dolognak találja. A Fete program célja egy hosszú távú szemléletformálás. Akkor éreznék biztonságban magukat, ha a programot úgy lehetne zárni, hogy egy olyan szemléletformálás lezajlott az adott településen, hogy külső hatás nélkül is megszületik a vágy a változásra. Hozzátette, hogy ezt még nem tapasztalják. A településeknél sokkal erősebb a hullámvás, de stabilan építkeznek és azt gondolja, hogyha eljönnek, akkor is ott marad a szemlélet formálás hatása.

Husz Ildikó ezt megerősítve azt mondta, hogy a gyerekesély programnál is azt tapasztalták, hogy ha az újaknak nem adják át ezt a szemléletet, akkor a projekt végével ez eltűnik. Ezért lenne szükség a szakemberek mentorálására is. Hogy ne vesszen el a munka.

Lantos Szilárd azzal zárt a beszélgetésnek ezt a részét, hogy keresik a hiányzó fejlesztési forrásokat erre.

4. napirendi pont: Az előző ülés jegyzőkönyvének elfogadása, korábban írásban kiküldött anyagokkal kapcsolatos esetleges észrevételek, javaslatok

Lantos Szilárd kérdésnek megfelelően a jelenlévők szavaztak az előző, nyolcadik ülés, korábban írásban kiküldött jegyzőkönyvének elfogadásáról. A jelenlévők egy tartózkodással (Husz Ildikó ugyanis nem volt jelen az előző ülésen) elfogadták a jegyzőkönyvet.

Lantos Szilárd ismertette, hogy még két téma van a következő egy órára és felkérte Németh Nándort, hogy tartsa meg először ő az előadását.

Németh Nándor megköszönte a Fete program értékelésére az ún. „települési követési vizsgálattal” kapcsolatban érkezett hozzászólásokat, feldolgozták több körben és szóbeli visszajelzést szeretne adni. A konklúzió, hogy a feladat az MMSZE-nél maradna és a beszerzési eljárásban majd néhány részletkérdés tisztázódni fog.

Elmondta, hogy keveredtek a fogalmak, hogy elemzést vagy értékelést várnak. 12 település (pl. Sárkeresztű, Drávafok, Kísszentmárton, Bogátmindszent, Gilvánfa, Endrefalva) követési módszertani vizsgálatát tervezik 2028-ig az EFOP Plusz keretein belül. Ha idén kiírásra kerül, akkor 3-4 évük lesz erre. A cél azt vizsgálni, hogyan lehet a Fete működését segíteni egy külső értékelő szempontjából.

Felvázolta, hogy két párhuzamos folyamat lesz. Van egy belső, település szintű vizsgálat és a Miniszterelnökség megbízásából egy külső, független vizsgálat is indul. Ez utóbbi független lesz a Máltától, a tematikája még alakul.

Elmondta, hogy az alábbi témák mentén érkeztek kérdések:

- **Összeférhetetlenség:** A kérdés arra irányult, hogy a Fete Tematikus Bizottsági tagság összeférhetetlen-e a követéses vizsgálatban való részvétellel. Véleményük szerint itt nem áll fenn összeférhetetlenség.
- **Költségvetésre** vonatkozóan voltak hozzászólások. A tagok úgy vélték, hogy az a mélységű vizsgálat, amit terveznek, nem fog beleférni a tervezett költségkeretbe. Jelezte, hogy megértették és próbálják megteremteni a forrást, illetve csökkenteni a települések számát (szándékukban áll két településsel pl. Kántorjánosi csökkenteni a vizsgálatot).
- **Nyilvánosság:** Arra irányultak a kérdések, hogy az eredmények szabadon felhasználhatók legyenek. Németh Nándor elmondta, hogy az lenne a cél, hogy a vizsgálatok eredményeit fel lehessen használni tudományos publikációra. Elvi személyes ellenvetésünk nincs, de a szellemi jogvédelem kérdését tisztázni kell a Máltával. Ők azt fogják képviselni, hogy az eredmények felhasználhatók legyenek szabadon.

Hozzátette, hogy öt térséget alakítanának ki a településekből és öt eljárásban kezelnék őket. Először csak egy eljárással kezdenének, hogy levonhassák a következtetéseket. A beszerzési eljárás az EFOP plusz beszerzési eljárása mentén, annak megfelelően lesz kiírva.

Nagyistók Szilvia Megkérdezte, hogy a követéses vizsgálat célja az, hogy a Fete program működését segítse; kire irányulna, ki a célcsoportja az eredményeknek. Megjegyezte, hogy az RRF és EFOP plusz lehatárolása ebben a tekintetben fontos.

Tóth Judit hozzátette, hogy van egy ilyen feladat az MNTF-es (Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia) értékelésben is. Ezt ahhoz is felhasználhatnák.

Husz Ildikó rákérdezett, hogy hány értékelés fog készülni összességében.

Kullmann Ádám álláspontja szerint, egy értékelés és 2 elemzés van. Az utóbbiak nagyobb összefüggésekre világítana rá. Elemzési oldalról a lehatárolás nem releváns, ha az IH-nak más álláspontja van írásban jelezze. Szerinte az alábbi elemzéseket, értékeléseket kell megkülönböztetni:

- MMSZ által végzett belső, éves elemzés a Fete programra (települési esettanulmányok);
- A Nemzeti Fejlesztés Központ által hivatalból indított értékelés, mely az Európai Bizottsággal egyeztetve történik. Ez egy Máltán kívüli, tanácsadók bevonásával készülő, a hagyományos értékelési munkához hasonló program értékelés.

- Települései követéses elemzés: Külső, független értékelés. (Németh Nándor által ismerttetett.)

Husz Ildikó megkérdezte, hogy melyik tanulmány milyen célcsoportnak szólna.

Nagyistók Szilvia úgy véli, hogy az NFK által indított vizsgálat a Fete programot értékeli. A Németh Nándorék által kezdeményezett külső, független, 10 települést vizsgáló követéses elemzés azt nézi, hogyan tudja a jövőben segíteni a felzárkózást. A belső elemzés a szervezeti oldalra fókuszál.

Kullmann Ádám egyetért, hogy az elemzések más-más területre fókuszálnak. Kifejtette, hogy őt, donorként megnyugtatná, ha több elemzés lenne.

Németh Nándor szerint, ennyire szerteágazó kérdéseket előre nem lehet kiírni egy elemzésben. Azonban a létező adatokból, értékelésekből kellő időráfordítással le lehet vonni a következtetéseket. Javasolta, hogy behozható idővel bizottsági vitára az értékelés témája. Az ő értékelésük jelentős része projekt előírás, de nem tud mindenre kiterjedni.

Kullmann Ádám hozzátette, hogy az NFK-s értékelés az állami nézőpontot képviseli.

Nun András véleménye szerint, a legnagyobb baj, hogy a Fete program megkettőzött szolgáltatásokat épít ki, ahelyett, hogy az állami ellátás javítása lenne a fókuszban. Ily módon, úgy véli, hogy a szakpolitikai javaslatok megfogalmazása háttérbe kerül. Nagyon hasznos lenne egy inverz, alternatív költségvetés készítése arra vonatkozóan, hogy az állami rendszer felfejlesztése arra a szintre, amire a Fete hozta az ellátást, mennyibe kerülne. Természetesen minden település örül, hogy kap segítséget, de átfogóan nem ez lenne a megoldás. Erre vonatkozóan nem látja, hogy a három értékelési rendszer bármelyike foglalkozna ezzel.

Véleménye szerint a Máltának lenne érdekérvényesítő képessége, hogy a bemutatott, javított ellátás tapasztalatait visszamutassa a kormánynak.

Kullmann Ádám az elhangzottakra reagálva elmondta, hogy azt gondolja, ha 10 vagy több településen zajlik egy több éven át tartó program, majd ebből megszületik egy elemzés, az konkrétumokat tud ezekhez a kérdésekhez hozzárendelni. Téréségenként 5 különböző értékelés készül, plusz az NFK értékelése, aminek lehet olyan hatása, amit Nun András is vár. Nem biztos, hogy amit felvázolt Nun András az valaha elkészülhet a Fete-re.

Lantos Szilárd egyetértett, hogy nagyon nehéz, de meg kell találni a fejlesztési források területét. Abban bőven lehet vita, hogy hova érkezen meg. Ezekből a kutatásokból biztos, hogy ki fognak derülni a főbb területek. Találjuk meg a helyét, hogy visszük tovább ezt a gondolatot.

Szanyi Gergely hozzátette, hogy szerinte Kántorjánosit semmiképp ne vegyék ki.

Husz Ildikó azt javasolta, hogy ne a településszámot csökkentsék, hanem a térségnek számát.

Lantos Szilárd összefoglalta, hogy a cél az volt első körben, hogy a beszerzés és a műszaki tartalom elindítható legyen. Szeretné, ha rábólintanának a résztvevők az irányra.

Nun András ezt kiegészítve elmondta azok számára, akik nincsenek rendszeresen itt a Bizottsági ülésen, hogy volt egy 2 mrd Ft-os program, aminek volt folyamatértékelése és egy olvasható tanulmány is készült. Ha annak a programnak volt folyamatértékelése, az nem lehet, hogy a Fete-

nek ne legyen. A program nem így lett kitalálva, ami baj. Ők kérték, hogy erre az értékelésre legyen forrás.

Kullmann Ádám a költségekre kérdezett rá. Teller Nóra ugyanis jelezte, hogy körülbelül ötször annyi forrás lenne elég a tervezett elemzésre, mint, amennyivel kalkuláltak. Megkérdezte, hogy ez ügyben van-e előrelépés.

Lantos Szilárd megnyugtatta a résztvevőket, hogy meg fogják teremteni a forrást rá, de ebben még nem volt még ideje Németh Nándorral egyeztetni.

5. Összefoglaló a FETE program előrehaladásáról

Lantos Szilárd ismertette prezentációját a Fete program előrehaladásáról (1. sz. Melléklet: Fete program előrehaladás), melyhez az alábbi kiegészítéseket tette:

- A lakhatás projektben zajlik az újépítésű ingatlanok átadása és a felújítása.
- Az energetika projektben a 20 erőmű átadásra került. Az általuk megtermelt áram ellenértéke egy alapba kerül, melyből 1000 család részesült és 862 helyen biztonságos áramvételi pontot alakítottak ki.

Nagyistók Szilvia érdeklődött, hogy a naperőművek estén megváltozott szabályozás miatt kialakult problémák elsimultak-e.

Halasi István megjegyezte, hogy a Málta kapott kivételt a folyamatban lévő kettő erőműre, de többire már nem.

Tóthné Csonka Enikő is megerősítette, hogy ő úgy tudja a folyamatban lévők végig mennek.

Kullmann Ádám érdeklődött, hogy az ERFA projekttel mi a helyzet.

Lantos Szilárd kifejtette, hogy az ERFA vállalások miatt az operatív programot mindenképpen módosítani kell, ha ez végig tud menni, akkor tud megjelenni a felhívás és bíznak benne, hogy hozzá tudnak férni a forrásokhoz.

Kullmann Ádám arra világított rá, hogy ha a tevékenység maga nem változik, akkor nem biztos, hogy kell az operatív programot módosítani, a pedagógus béremelésekkel analóg módon. Megkérdezte, hogy ennek van bármiféle akadálya az IH vagy a Málta részéről.

Lantos Szilárd elmondta, hogy elvi akadály nincs.

Nagyistók Szilvia szerint a kérdés többrétű. Az ERFA idei évi mérföldköve 300 Jelenlét pont átadása, felújítás, meg van határozva az elért személyek száma stb. Ha a felhívás kiírásra kerül, akkor a 2025-ös mérföldkövet teljesíteni kell. A FETE-nél nincs lehetőség utólag lehívni a forrásokat.

Kullmann Ádám hozzátette, hogy máshol sem volt lehetőség utólag lehívni a forrásokat.

Nagyistók Szilvia hangsúlyozta, hogy a mérföldkövek miatt fontos lenne ezt átgondolni.

Kullmann Ádám arra világított rá, hogy az operatív program módosítása jelentős csúszást fog okozni. A Málta számára az a garancia, az a kockázatcsökkentés, ha más módszerekhez nyúlnak.

Kovács Gabriella online csatlakozással volt jelen a megbeszélésen és Lantos Szilárdhoz intézett három kérdést:

- Véleménye szerint a prezentációban látható bevont lakóingatlan összesített száma (592) nem jön ki matematikailag. Megkérdezte, hogy számolták ezt ki. **Lantos Szilárd** ezzel egyetértett és megígérte, hogy utánakérdezik.
- Megkérdezte, hogy a lakhatási projektben tetten érhető elmaradást, hogyan kívánják kezelni.

Lantos Szilárd a kérdésre válaszolva elmondta, hogy az RRF módosítás folyamatban van, valamennyi ingatlanra vonatkozó beszerzési eljárás a nyár elején ki lesz írva, így egy évük van arra, hogy megtörténjen az átadás. Véleménye szerint, így van esély rá, hogy a projektidőszak végére összeálljon a vállalás.

- Megkérdezte, hol látható az EFOP ERFA Pluszos beszámolója.

Lantos Szilárd elmondta, hogy ők saját kockázatra elkezdték, de hivatalosan még nem fut a projekt, ezért nem jelenítették meg.

Kovács Gabriella azt szeretné kérni, hogy az EFOP beszámolóban a mögöttes folyamatok is megjelenjenek.

Káló Károly a lakhatás projekt kapcsán érdeklődött. Azt kérdezte, hogy milyen mértékben fogják meghaladni a költségek a rendelkezésre álló forrásokat, továbbá, hogy ez, hogyan fogja befolyásolni a vállalt indikátorokat. Hiszen kevesebb mint 1 év van hátra.

Lantos Szilárd elmondta, hogy bár kalkuláltak az áremelkedéssel, de meg kell találniuk a költségcsökkentési pontokat, hogy a projektköltségvetésbe beleférjenek. A 15 és 33 millió Ft volt az átlagár. A darabszámot tekintve a módosított vállalás 670 a 2000 helyett.

Tóthné Csonka Enikő hozzáfűzte, hogy A FETE program költségvetésének a módosítása és az indikátorok módosítása benyújtásra került.

Lantos Szilárd hozzátette, hogy az indikátorok és a költségkeret adott, ezen a pályán mozognak.

Nun András azt kezdeményezte, hogy szedjék össze a többi programmal a szinergiákat.

Nagyistók Szilvia azt mondta, hogy ez nem az ő területe.

Kullmann Ádám hangsúlyozta, hogy minden mérföldkő be van árazva és minden mérföldkő euróban van beárazva.

Lantos Szilárd kiemelte, hogy át kell vezetniük ezeket a változásokat a különböző dokumentumokban.

Halasi István kifejtette, hogy a hatóságok azt vizsgálják, hogy az árfolyamnyereség hogyan aránylik a költségnövekményhez.

Lantos Szilárd javasolta, hogy zárják le a napirendet, ebédeljenek és utána folytassák Rácz Béla napirendi pontjával.

Ebéd (12:30– 13:45) Suvadás Vendéglő (3663 Arló, Suvadás u. 1.)

6. A romaellenesség és a roma közösségek önszerveződése, érdekérvényesítési kompetenciái, lehetőségei – Rácz Béla (11:45 – 12:15)

Rácz Béla előadását (2. sz. Melléklet) az alábbiakkal egészítette ki:

- Rácz Béla elmondta, hogy azért kell a romaellenességről és a romák érdekérvényesítéséről beszélni, mert a Fete program célja a mélyszegénység csökkentése és a célcsoport nagy része roma származású. Nem nagyon látják, hogy a program csökkentené a romaellenességet, illetve ezzel direkt módon nem foglalkozik. Ugyanakkor az érintetteket is be kell vonni, ezért fontos a roma érdekérvényesítés.
- A kutatások szerint a társadalom többsége elismeri a romaellenességet, de az a retorika fogalmazódik meg, hogy a cigányok maguk tehetnek a romaellenességről.
- Sajnos a romaellenesség intézményi szinten is megjelenik. A romákhoz kapcsolódó társadalmi diskurzusok a többségi kontroll alatt állnak. Nagyon alacsony a roma részvétel, gyakran romák helyett beszélnek mások. Az autonóm roma szervezetek többsége háttérbe szorul, amikor képviselni kell magunkat.
- Sokszor irányított közösségként tekintenek a roma közösségre és nem partnerként. Ez korlátozza, hogy újabb ötletek jöjjenek be. A „hasznos roma” kép előnyben van és aki kritikus az háttérbe van szorítva. A Fete programnak vannak nagyon jó alapjai, amire építhet. Kérdés, hogy mennyire lehet ezeket az elveket (önszerveződés és érdekképviselet) beemelni a Fete Programba.
- Ahhoz, hogy képviselni tudják magukat, fontos lenne a támogatás. Saját roma narratívák (identitás, emlékezetpolitika) támogatására lenne szükség települési kontextusban. Rácz Béla ekkor körbe adta mintaként saját kiadványukat Bogdán Péter Roma Polgárosodás Nógrádmegyerben címen.
- Véleménye szerint szükség lenne cigányellenességet csökkentő programokra, narratívákra, eseményekre. Kiemelte, hogy a prezentáció nem azért jött létre, mert a Fete-n belül bárki rasszista, vagy romaellenes. A prezentáció célja nem az volt, hogy a Fete programot „romásítsuk”, hanem hogy beemeljük a romákat a döntéshozásba, partnerként jelenjenek meg.

Kadét Ernő hozzátette, hogy sokszor a siker azon múlik, hogy kliensként tekintünk a célcsoportra és nem partnerként. Sajnos ezzel a hozzáállással (más programnál és más szervezetenél is) arra szocializáljuk középtávon is a közösséget, hogy bemenjenek, megkapják a segílyt és ne legyenek a változás aktív részesei. Tulajdonosi szemlélet lenne szükséges.

Kullmann Ádám kifejtette, hogy azt hiszi, hogy a felvetés túlmutat a Fete-n, minden programban megjelenik a tulajdonosi szemlélet hiánya. Neki erről a Szimfónia program jut eszébe. Nem tudja, hogy a többiek, hogy látják ezt.

Lantos Szilárd elmondta, hogy ez nagyon nehéz, nemcsak náluk, hanem a roma szervezeteknél is. A bizalom kiépítése nagyon nehéz, utána a határ átlépése, hogy valóban részt vegyen, majd ennek a bemutatása, a szemléletformálás

Nagyistók Szilvia érdeklődött, hogy a tulajdonosi szemlélet a résztvevők szerint a szemléletformáláson keresztül tud-e megvalósulni. Felvetette a kérdést, hogy vajon lehet-e sztereotípa nélkül megvalósítani, mert számára a Szimfónia sztereotíp.

Nun András az elhangzottakhoz hozzátette, hogy a munkatervükben ez volt az egyik fontos téma, megköszönte, hogy ez napirendre került. Nyolc témát szerettek volna átbeszélni, ez nem jött össze, de most utólag ebből ezt az egyet örül, hogy átbeszélték. Ezek az emberek „segített helyzetbe” szorultak, és megmutatja az erejét a szereplőknek, akikkel dolgozunk, hogy „képesé” tehetik őket. Kérdés, hogy van-e erre tér a Fete programban. Ő szerette volna, hogy ez egy indikátor legyen (önszerveződő roma közösségek). Ez mind mutathatná, hogy ezzel a témával foglalkoznak. Az önszerveződés során egyének helyett beindul egy „mi” tudat és nem egyénekekkel kell majd foglalkozni, hanem közösségekkel.

Lantos Szilárd tapasztalatai szerint, leginkább a roma nemzetiségi önkormányzatok állnak ennek az élére jelenleg.

Káló Károly tájékoztatta a résztvevőket, hogy a Fete programban jelenleg van három, olyan megvalósító, mely önmagát roma civil szervezetnek tekinti. Mindhárom borsodi. Érdekes lenne megvizsgálni, hogy mitől jó vagy mitől rosszabb az ő munkájuk. Azt is érdemes vizsgálni, javasolta, hogy a Fete-n belül milyen romaellenes hangok vannak.

Tóthné Csonka Enikő érdeklődött, hogy a prezentáció során említett kollégákat érintő anti-diszkriminációs képzések alatt, mire gondolnak.

Rácz Béla válaszában kifejtette, hogy alapvető jogszabályok, fogalmak ismeretére, mi az, hogy rasszizmus, diszkrimináció, soft-rasszizmus. Úgy véli, hogy sokszor, sokan azt hiszik, hogy ami történik az a „valóság”, holott csak felismerhetővé kellene tenni, hogy mi az, ami rasszizmusnak számít, mi az, ami diszkriminációnak számít. Továbbá közös munka során, hogyan tud megjeleníteni a közös, partneri együttműködés pl. hova ülteted egy asztalnál.

Lantos Szilárd elmondta, hogy amikor belépnek a programba a munkatársak, akkor részt kell venniük egy 4 napos szervezett, frontális képzésen plusz egy nap terepen (4+1 nap). Ha ezt ki

tudnák Rácz Béláék egészíteni, azért hálásak lennének. Hogy ez, hogy megy át a mindennapokba az más kérdés, tette hozzá.

Szanyi Gergely álláspontja szerint, nehéz megtalálni, azokat az univerzális megoldásokat, ami 300 településen működik differenciás nélkül. Fontos, mindaz, amit elmondott Rácz Béla, de ehhez kapcsolódik félelem is. Amikor megérkezünk egy közösségbe, a helyi közösség elkezd félni. Ezeket a gátakat le lehet küzdeni. Viszont, ha mi elkezdünk a közösségekbe önszerveződést szítani, akkor felvetődik a kérdés, hogy mi, milyen alapon, milyen mandátummal kezdünk ott önszerveződést szítani. Szerinte ez a roma önkormányzatok feladata leginkább.

Nun András úgy véli, a fete-nek el kell fogadnia, hogy amint odamegy a településre beavatkozik a helyi társadalom dinamikájába. Elmondta, hogy azt tudatosítani kell, hogy az önszerveződéssel hatalommal ruházod fel a helyi közösséget. Van több százezer ember, aki alányomott, kiszolgáltatott, segített tartásban van jelenleg. El kell döntenie, hogy akarja-e a program a hatalomátadást vagy képességátadást vagy nem.

Lantos Szilárd ezzel egyetértett. Azt pontosan tudjuk, hogy egyedül nem sokra megyünk. Muszáj a közösség támogatását élvezni, csak együtt a közösséggel haladhatunk.

Az időközben, a Jezsuiták részéről megérkező **Szabolcs atya** hozzátette, hogy mikor elkezdtek dolgozni itt, semmiféle ilyen negatív dolgot nem tapasztaltak.

Tóth Judit érdeklődött, hogy mennyire tudták az embereket bevonni például a diagnózisfelvételbe

Velkey Balázs elmesélte, hogy a program indulásakor elhívták a Száztagú cigányzenekart, és ennek a keretében ismertették a programot. Majd filmklubbal, előadással, Kaláka koncerttel mutatták be a program elemeit. Nagyon pozitív volt a fogadtatás.

Lantos Szilárd javasolta, hogy ez a téma térjen vissza az őszi találkozón is, de szeretné most lezárni ezt a napirendi pontot, hogy jusson idő a település körbejárására.

Rácz Béla két konkrét javaslatot tett. Egyrészt érdeklődött, hogy lehetséges-e az értékelési szempontok közé ezt a szempontot is beemelni. Másrészt, szeretné, ha megvizsgálnák, hol lehet a Fete programba még beemelni ezeket a szempontokat. Megköszönte a lehetőséget.

Lantos Szilárd arra kérte Rácz Bélát, hogy gondolkodjon konkrét vizsgálati kérdéseken ebben a témában.

Velkey Balázs hozzátette, hogy az Arlói jelenlét program első munkatársa egy helyi (nem gyűttment) munkatárs volt. A családmentorok (160-170 gyerekre látnak rá) nagyon fontos szerepet tölthettek be, az egész diagnózis állítást 2 éves közös munka, alapozás előzte meg, mely olyanokra is kiterjedt, hogyan léphetnek be az cigányok házába. Hangsúlyozta, hogy nagy hangsúlyt fektettek a Béla által elmondottakra és nem is adódott probléma.

A polgármester asszony megköszönte a lehetőséget és elmondta, hogy az önkormányzat és a Fete program között van egy együttműködés, hogy odaáll az önkormányzat a program mögé és mindenben támogatja azt. Ez most és az indulásnál is fontos volt.

7. A FETE program Arlón – a helyi tevékenységek ismertetése a programvezetők vezetésével

Az ülés hátralévő része a helyszín bejárásával telt, az arlói jelenlét Pont tevékenységeinek bemutatásával Velkey – Kozár Bea, Velkey Róbert, Velkey Balázs, Kiss Ferenc SJ, a Jezsuita tartományfőnök delegáltja Sajgó Szabolcs SJ és Szent Ferenc Kisnővérei vezetésével.